

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

YVES BOT

4 päivänä heinäkuuta 2018¹

Asia C-308/17

Helleenien tasavalta

vastaan

Leo Kuhn

(Ennakkoratkaisupyyntö – Oberster Gerichtshof (ylin tuomioistuin, Itävalta))

Ennakkoratkaisupyyntö – Asetus (EU) N:o 1215/2012 – Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla – Soveltamisala – 1 artiklan 1 kohta – Siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden käsite – Jäsenvaltion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjalainat – Osallistuminen valtionvelan uudelleenjärjestelyyn – Lainaehtojen yksipuolinen ja taannehtiva muuttaminen – Yhteistoimintalausekkeet – Kyseisten valtion joukkovelkakirjojen haltijoina olevien yksityisten velkojien luonnollisina henkilöinä valtion kohdistama oikeussuojakeino – Valtion vastuu teoista ja laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (acta jure imperii) – Erityinen toimivalta – 7 artiklan 1 alakohdan a alakohta – Toimivalta sopimusta koskevassa asiassa – Sopimusta koskevan asian käsite – Käsite ”osapuolen vapaaehtoinen sitoutuminen veloitteeseen toiseen osapuoleen nähden” – Kanteen perusteena olevan veloitteen täytäntöönpanopaikan käsite – Valtion joukkovelkakirjalainan merkintäehdot – Saatavan peräkkäiset siirrot – Pääasiallisen sopimusveloitteen tosiasiallinen täytäntöönpanopaikka – Korkojen maksaminen

I Johdanto

1. Käsiteltävänä oleva ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012² 7 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa.
2. Tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Helleenien tasavalta ja Leo Kuhn ja jossa vaaditaan kyseisen valtion liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen, joiden haltija hän oli ollut, ehtojen noudattamista ja täyttämistä tai vahingonkorvausta niiden noudattamatta jättämisen vuoksi.
3. Jotta kyseisen vaatimuksen merkitystä ja ulottuvuutta voidaan arvioida täysimääräisesti, sitä on tarkasteltava laajemmassa asiayhteydessä.

¹ Alkuperäinen kieli: ranska.

² EUVL 2012, L 351, s. 1.

4. Yhtäältä tämä maaliskuussa 2012 toteutettu Kreikan valtionvelan uudelleenjärjestelyä koskeva menettely, johon yksityinen sektori osallistui,³ ei ole ainoa laatuaan.

5. Toisaalta Oberster Gerichtshofin (ylin tuomioistuin, Itävalta; jäljempänä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin) esittämien toimivaltaa koskevien kysymysten merkitys ylittää hyvin pitkälti niiden tekniset näkökohdat, joita pidetään perinteisesti vaikeina kyseisen tulkittavan säännöksen osalta. Kysymysten tärkeys johtuu pohjimmiltaan valtioiden lainatekniikoiden kehityksestä sekä taloudellisista ja poliittisista haasteista, minkä vuoksi kyseessä olevan joukkovelkakirjalainan riidanalaista kohtelua on pidettävä erittäin arkaluonteisena aiheena.

6. Joukkovelkakirjojen valitseminen rahoitusvälineeksi markkinoilla⁴ on nimittäin mutkistanut valtionvelan hoitoa, koska sopimusjärjestelyissä ei ole otettu huomioon velkojien moninaisuutta, sillä nämä voivat olla julkisia, yksityisiä, institutionaalisia tai luonnollisia henkilöitä, ja ennen kaikkea koska erilaisia järjestelyitä ei koordinoita keskenään.

7. Valtionlainakriisissä uudelleenjärjestelyä koskevan menettelyn lopputulos jää näin tuomioistuimen käsiin valtioiden maksukyvyttömyyden yleisen ja organisoidun hoitomenettelyn puuttumisen vuoksi.⁵

8. Oikeudenkäyntien lisääntymisestä ja kansainvälistymisestä johtuvia monimutkaisia oikeudellisia ongelmia ei näin ollen voida irrottaa taloudellisesta asiayhteydestä, jossa ne on ratkaistava.⁶

9. Vuonna 2012 toteutetun historiallisen suuren⁷ Kreikan valtionlainan uudelleenjärjestelyn yhteydessä perinteiset vaikeudet tulivat esiin uudessa valossa, koska arvopaperit laskettiin liikkeeseen euromääräisinä, mikä aiheutti järjestelmäriskin.⁸ Ne oikeuttivat sellaisiin rahoituksellisiin ja oikeudellisiin ratkaisuihin, joiden poikkeuksellisuus selittää ratkaistavana olevien ongelmien hankaluuden.

10. Unionin tuomioistuimella oli 11.6.2015 antamassaan tuomiossa Fahnenbrock ym. (C-226/13, C-245/13 ja C-247/13, jäljempänä tuomio Fahnenbrock ym., EU:C:2015:383) jo tilaisuus käsitellä arkaluonteista kysymystä, joka koskee tämän uudelleenjärjestelyn vaikutuksia Kreikan valtion joukkovelkakirjojen haltijoiden oikeuksiin, oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannon näkökulmasta eli oikeudenkäyntiasian ensivaiheessa ennen asiakysymyksen tarkastelua.

11. Kyseisestä ajankohdasta lähtien muita päätöksiä on tehty eurooppalaisissa tuomioistuimissa, joiden käsiteltäväksi asiansa ovat saattaneet erittäin monet muut Kreikan valtion joukkovelkakirjojen haltijat, joilla on sama tavoite eli se, että heidän sopimusperusteisia oikeuksiaan kunnioitetaan ja heille aiheutuneet väitetyt vahingot korvataan.

3 Yksityisen sektorin osallistuminen (Private Sector Involvement, PSI). Tietyistä myöhemmistä Saksan menettelyistä ks. Grund, S., "The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring", *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Sage Publishing, New York, 2017, osa 24, nro 3, s. 399–423, erityisesti s. 408–413.

4 Tämä kehitys tapahtui 1980-luvulla. Aiemmin velat olivat pääasiallisesti pankkilainoja.

5 Oikeudenkäyntiasiat kehittyvät eri näkökulmista. Jotkut velkakirjojen haltijat pyrkivät siihen, ettei heitä kohdella huonommin kuin niitä, jotka eivät ole hyväksyneet saatavansa arvon alentamista (*haircut*), ja vaativat, että tuomioistuin panee täytäntöön saatavan, jota valtio ei pysty enää maksamaan. Toiset yrittävät hyötyä tästä tilanteesta toteuttaakseen keinotteluun tähtääviä investointeja.

6 Argentiinan velan esimerkki osoitti taloudelliset seuraukset, jotka aiheutuvat lainanottajavaltion altistumisesta sijoittajien oikeudelliselle strategialle. Ei voida jättää huomiotta, että tästä aiheutuu taloudellisia kustannuksia, että sitä arvioidaan, että se vaikuttaa sovellettavan lain valintaan ja että se on ehtona valtion mahdollisuuksille ottaa myöhemmin uudelleen lainaa.

7 205 miljardia euroa yksityisten velkojien saatavia, kun Yhdysvaltojen Argentiinalle myöntämä laina oli 90 miljardia Yhdysvaltain dollaria (USD) (noin 76,22 miljardia euroa).

8 Tätä riskiä lisäsi se, että pankeilla oli hallussaan merkittävä osa joukkovelkakirjalainoista.

12. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 7.10.2015 antamassaan tuomiossa *Accorinti ym. v. EKP*⁹ yli 200 yksityisten kreikkalaisten velkainstrumenttien haltijan, joista valtaosa oli italialaisia, 11.2.2013 nostaman kanteen, jossa vaadittiin korvausta vahingosta, jota kantajille on aiheutunut erityisesti Helleenien tasavallan liikkeeseen laskemien tai täysimääräisesti takaamien jälkimarkkinakelpoisten velkainstrumenttien vakuuskelpoisuudesta velkojen vaihtoa koskevan Helleenien tasavallan tarjouksen yhteydessä 5.3.2012 tehdystä Euroopan keskuspankin (EKP) päätöksestä¹⁰ sekä EKP:n muista toimista, jotka liittyvät Kreikan julkisen velan uudelleenjärjestelyyn. Sitten unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 24.1.2017 antamassaan tuomiossa *Nausicaa Anadyomène ja Banque d'escompte v. EKP*¹¹ liikepankkien 21.12.2015 nostaman vahingonkorvauskanteen ja sulki pois kaiken EKP:n vastuun ja vahvisti sen, mitä se oli todennut kreikkalaisten velkainstrumenttien haltijoina olleiden luonnollisten henkilöiden yhteydessä.

13. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin tutki lisäksi valitukset, jotka 6 320 Kreikan kansalaista, jotka olivat luonnollisina henkilöinä 10 000–1 510 000 euron suuruisen Kreikan valtion joukkovelkakirjojen haltijoita, olivat tehneet syys- ja lokakuussa 2014 ja jotka koskivat heidän pakotettua osallistumistaan kyseisen Kreikan valtionvelan pienentämiseen vaihtamalla joukkovelkakirjansa muihin arvoltaan pienempiin velkakirjoihin. Ihmisoikeustuomioistuin totesi 21.7.2016 antamassaan tuomiossa¹² yksimielisesti, ettei ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen¹³ ensimmäisen pöytäkirjan 1 artiklaa eikä kyseisen yleissopimuksen 14 artiklaa, luettuna yhdessä edellä mainitun pöytäkirjan 1 artiklan kanssa, ollut rikottu.¹⁴

14. Unionin tuomioistuinta on sittemmin pyydetty täydentämään analyysia lausumalla asiaa käsittelevän tuomioistuimen toimivallan määrittämiseen sovellettavista säännöistä jatkeena tuomiolle *Fahrenbrock ym. ja 28.1.2015 annetulle tuomiolle Kolassa (C-375/13, jäljempänä tuomio Kolassa, EU:C:2015:37)*, jossa oli kyse valtion velkaperin liikkeeseen laskijan ja sen ostajan välisten oikeussuhteiden luonteesta.

15. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien kysymysten ja osapuolten huomautusten perusteella unionin tuomioistuimen on ennen muuta varmistettava, sovelletaanko pääasiaan asetusta N:o 1215/2012, jota sen 1 artiklan 1 kohdan nojalla sovelletaan ”siviilioikeudellisissa asioissa” ja jota ei sovelleta erityisesti valtion vastuuseen teoista, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (*acta iure imperii*). Jos käsiteltävä asia kuuluu kyseisen asetuksen soveltamisalaan, seuraavaksi on varmistettava, että sitä voidaan pitää kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa, sellaisena kuin unionin tuomioistuin sitä tulkitsee, tarkoitettuna ”sopimusta koskevana asiana”; edellä mainittuun alakohtaan sisältyy erityinen toimivaltasäännös, jossa poiketaan vastaajan kotipaikan jäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaa koskevasta yleisestä säännöstä. Jos näin on, on määritettävä, mikä on edellä mainitussa 7 artiklassa tarkoitettu ”kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka”.

⁹ T-79/13, EU:T:2015:756.

¹⁰ EUVL 2012, L 77, s. 19.

¹¹ T-749/15, ei julkaistu, EU:T:2017:21.

¹² Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 21.7.2016, *Mamatas ym. v. Kreikka*, jäljempänä tuomio *Mamatas* (CE:ECHR:2016:0721JUD006306614).

¹³ Joka allekirjoitettiin Roomassa 4.11.1950; jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kansliapäällikkö totesi lehdistötiedotteessaan seuraavaa: ”Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoo näin ollen, ettei kantajille ole aiheutunut erityistä kohtuutonta rasitetta, kun otetaan huomioon erityisesti valtioiden laaja harkintavaltaa tässä asiassa ja jo valtion vakavaraisuuden heikkenemisestä kärsineiden arvopapereiden markkina-arvon aleneminen, eikä valtio olisi mahdollisesti pystynyt noudattamaan velvoitteitaan, jotka johtuvat vanhoihin arvopapereihin ennen uuden lain voimaantuloa sisältyneistä lausekkeista. Tuomioistuin katsoo lisäksi, että yhteistoimintalausekkeet ja julkisen velan uudelleenjärjestely olivat asianmukainen ja välttämätön toimenpide julkisen velan pienentämiseksi ja valtion maksujen lakkautuksen estämiseksi, että joukkovelkakirjoihin tehdyt sijoitukset eivät olleet riskittäviä ja että kantajien olisi pitänyt tietää sattumanvaraiset tekijät ja riskit, jotka liittyivät heidän ostamiensa arvopapereiden arvon mahdolliseen alentumiseen, kun otetaan huomioon Kreikan suuri alijäämä ja velkaantuneisuus jo ennen vuoden 2009 kriisiä.”

¹⁴ Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kansliapäällikkö lisäsi lehdistötiedotteessaan, että ”Euroopan ihmisoikeustuomioistuin toteaa lisäksi, ettei vaihtomenettely ollut syrjivä erityisesti siksi, että näiden epävakaisten markkinoiden joukkovelkakirjojen haltijoita on hankala paikantaa, että täsmällisiä haltijoiden erotteluperusteita on vaikea vahvistaa, että saatetaan vaarantaa koko toiminta ja aiheuttaa siten tuhoisat seuraukset taloudelle ja että velan uudelleenjärjestely edellyttää nopeaa toimintaa”.

16. Tarkasteluni päätteeksi ehdotan ainoastaan toissijaisesti vastauksen osatekijöitä näihin kahteen viimeiseen kysymykseen, jotka koskevat asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa säädetyn erityisen toimivaltasäännöksen soveltamisedellytyksiä.

17. Katson nimittäin ensisijaisesti, ettei käsiteltävä asia kuulu kyseisen asetuksen soveltamisalaan.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

18. Asetuksen N:o 1215/2012¹⁵ johdanto-osan 4, 15 ja 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(4) Eräät tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden tunnustamista koskevien kansallisten sääntöjen väliset erot vaikeuttavat sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Säännökset, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja varmistaa, että jäsenvaltiossa annetut tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin, ovat välttämättömiä.

--

(15) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden olisi oltava hyvä, ja niiden olisi perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella. Vastaajan kotipaikan tuomioistuimen olisi aina oltava toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riita-asian kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltariitojen välttämiseksi.

(16) Moitteettoman lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen liittymän vuoksi olisi oltava vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi. Läheisellä liittymällä olisi taattava oikeusvarmuus ja vältettävä mahdollisuus siitä, että vastaaja haastetaan sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimeen, johon hän ei kohtuudella ole voinut odottaa joutuvansa. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, kun riita-asia koskee sopimukseen perustumattomia velvoitteita, jotka johtuvat yksityisyyden tai henkilöön liittyvien oikeuksien loukkauksesta, esimerkiksi kunnianloukkauksesta.”

19. Kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Sitä ei erityisesti sovelleta vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin eikä valtion vastuuseen teoista ja laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (acta iure imperii).”

20. Kyseisen asetuksen II luvun, jonka otsikko on ”Toimivalta”, 1 jaksoon, joka on otsikoitu ”Yleiset säännökset”, sisältyvän 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimessa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

15 Kyseistä asetusta sovelletaan sen 66 artiklan nojalla sellaisiin oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille 10.1.2015 tai sen jälkeen.

21. Asetuksen N:o 1215/2012 saman II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, sisältyvän 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä”.¹⁶

B Kreikan oikeus

22. Ennakkoratkaisupyynnön¹⁷ mukaan Helleenien tasavalta laskee Kreikassa arvo-osuuksina (arvo-osuusmuotoisina arvopapereina) liikkeeseen valtion joukkovelkoja, joihin sovelletaan Kreikan lakia ja joilla käydään kauppaa Ateenan pörssissä. Nämä arvo-osuudet rekisteröitiin¹⁸ Kreikan keskuspankin arvo-osuusjärjestelmään, joka käsittää kunkin Kreikan keskuspankin pääjohtajan hyväksymän järjestelmään osallistuvan nimissä avatut tilit.¹⁹

23. Kyseisen lain 6 §:n 2 momentin nojalla Kreikan keskuspankin arvo-osuusjärjestelmään osallistuvat voivat antaa kolmansille sijoittajille oikeuksia lainojen osalta,²⁰ mutta tällaisella oikeustoimella on vaikutuksia ainoastaan asianosaisten välillä, eikä se nimenomaisesti vaikuta mitenkään Helleenien tasavallan eduksi tai vahingoksi.

24. Lain nro 2198/1994 6 §:n 4 momentissa säädetään, että laina siirretään osallistujan tilille hyvityksenä.

25. Kyseisen lain 6 §:n 5–7 momentti selventävät ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvailemaa järjestelmää. Siinä säädetään seuraavaa:

”5. Osallistujien tilejä ylläpidetään järjestelmässä. Sijoittajien tilejä ylläpidetään osallistujilla.

6. Sekä järjestelmässä että osallistujilla tilit pidetään erillään jaoteltuna arvopaperiryhmittäin, joilla on yhteisiä ominaispiirteitä.

7. Kullakin osallistujalla on järjestelmässä omat erilliset tilinsä oman salkkunsaa arvopapereille ja asiakkaanaan olevien sijoittajien salkun arvopapereille. Kullakin osallistujalla ylläpidettävälle sijoittajien salkkutilille kootaan kaikki osallistujan sijoittajat.”

16 Kyseisen asetuksen saksankielisessä versiossa erotetaan kaksi vaihtoehtoa eli sananmukaisesti ”paikka, jossa velvoite on täytetty” ja ”[paikka, jossa velvoite] olisi täytettävä”. Kreikkankielisen version sanamuoto on seuraava: ”os pros diaforés ek symváseos, enópion tou dikastíriou tou tó pou ó pou ekplírothike í ofeílei na ekplírotheí í parochí”, mikä tarkoittaa ”sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa velvoite pantiin tai on pantava täytäntöön”.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti lyhyesti sovellettavat säännökset, ja seuraavat Kreikan oikeussäntöjen lainaukset on otettu Kreikan hallituksen kirjallisista huomautuksista.

18 Kaikkien virkamiesten palkankorotuksesta, Kreikan valtion lainanotosta, tilille kirjattuja arvopapereita (arvo-osuuksia) koskevien toimien valvontajärjestelmän perustamisesta Kreikan keskuspankkiin ja muista säännöksistä 22.3.1994 annetun lain nro 2198/1994 (Áfxisi apodochón dimosíon ypallílon en génei, sýnapsi daneíon ypó tou Ellinikou Dimosíou kai dimiourgía stin Trápeza tis Elládos Systímatos Parakoloúthisis Synallagón epí Titlon me Logistiki Morfi (’Ávloi Titloi) kai álles diatáxeis) (FEK A’ 43/22.03.1994; jäljempänä laki nro 2198/1994) 5 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa: ”Lainoja ja niiden osia (arvopapereita) seurataan kirjaamalla tapahtumat Kreikan keskuspankin hoitamaan arvo-osuusjärjestelmään – –. Myös arvopapereiden korkoja seurataan kirjaamalla tapahtumat, koska ne ovat itsenäisen tapahtuman kohteena, ja muita tämän luvun säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin. Kreikan keskuspankki suorittaa Helleenien tasavallan lukuun merkinnät, jotka koskevat lainojen maturiteettia, hoitoa ja maksamista.”

19 Kyseisen lain 6 §:n 1 momentissa säädetään, että ”järjestelmään osallistuu Kreikan valtion ja hallinnoinnista vastaavan Kreikan keskuspankin lisäksi oikeushenkilöitä tai luonnollisia henkilöitä (jäljempänä osallistujat), jotka osoitetaan joko ryhmittäin tai nimeltä Kreikan keskuspankin pääjohtajan päätöksellä.– –”

20 Kreikan hallituksen eli valittajana olevan Helleenien tasavallan huomautuksissa esitetyn kyseisen pykälän sanamuodosta ilmenee, että kyse on arvopaperin omistusoikeuden luovutuksesta tai siirrosta.

26. Kyseisen lain 8 §:ssä, jonka otsikko on ”Sijoittajien saatavat”, säädetään seuraavaa:

--

”2. Sijoittajalla on arvopaperiinsa perustuva saatava ainoastaan sitä osallistujaa kohtaan, jolla sen tiliä ylläpidetään. Jos valtio ei ole noudattanut tämän pykälän 6 momentissa säädettyjä velvoitteitaan, sijoittajalla on arvopaperiinsa perustuva saatava ainoastaan valtiota vastaan.

--

6. Kun valtio maksaa erääntyneen pääoman ja korot Kreikan keskuspankille, valtion velvoitteet lakkaavat. Kreikan keskuspankki jakaa kullekin osallistujalle maksettaviksi tulevat arvopapereiden pääoman ja korot lainan erääntymishetkellä. Edellä tarkoitettu maksaminen lakkauttaa Kreikan keskuspankin velvoitteet.

--”

27. Säännöksistä, joilla muutetaan Kreikan valtion liikkeeseen laskemia tai takaamia arvopapereita niiden haltijoiden suostumuksella, 23.2.2012 annetussa laissa nro 4050/2012 (Kanónes tropopoíseos títlon ekdóseos í engýiseos tou Ellinikou Dimosiou me symfonia ton Omologioúchon)²¹ säädetään lisäksi, että tiettyjen Kreikan valtion joukkovelkakirjojen haltijat saavat lainojen ”uudelleenjärjestelyä” koskevan tarjouksen.

28. Tätä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käyttämää termiä käytetään myös tuomiossa Fahnenbrock ym. (8 kohta). Nähdäkseni on erotettava toisistaan ”valtionvelan uudelleenjärjestely” ja siihen osallistumista koskeva tarjous, joka koostuu ”kelpoisuusvaatimukset täyttävien arvopapereiden muuttamisesta” lain nro 4050/2012 1 artiklan 2 momentin nojalla. Kyseisessä momentissa säädetään seuraavaa:

”Ministerineuvosto päättää Ypourgóu Oikonomikónin (valtiovarainministeri, Kreikka) ehdotuksesta aloittaa kelpoisuusvaatimukset täyttävien arvopapereiden muuttamisen menettelyn joukkovelkakirjojen haltijoiden kohdalla, määrittää kelpoisuusvaatimukset täyttävät arvopaperit ja vaihtotapauksessa pääoman tai nimellisarvon, korkokannan tai tuoton, maturiteetin ja Kreikan valtion liikkeeseen laskemiin uusiin arvopapereihin sovellettavan lain (Englannin laki tai muu) sekä valtuuttaa Organismós Diacheírissis Dimosiou Chréousin (valtionvelan hallinnointivirasto, Kreikka) lähettämään yhden tai useamman kehotuksen Kreikan valtion puolesta.

Kyseisessä kehotuksessa pyydetään siinä tarkoitettujen kelpoisuusvaatimukset täyttävien arvopapereiden haltijoita vahvistetussa määräajassa päättämään, hyväksyvätkö he Kreikan valtion ehdottaman kelpoisuusvaatimukset täyttävien arvopapereiden muuttamisen tässä pykälässä säädettyä menettelyä noudattaen.”

29. Kyseisessä laissa säädetään sellaisen ”uudelleenjärjestelyä” koskevan lausekkeen²² eli ”yhteistoimintalausekkeen” (CAC, collective action clause) käyttöönotosta, jolla alkuperäisiä lainaehtoja voidaan muuttaa jäljellä olevaa pääomaa vastaavalla määränemmistöllä tehdyin päätöksin, joita sovelletaan myös vähemmistöosakkaisiin.

21 FEK A' 36/23.2.2012; jäljempänä laki nro 4050/2012.

22 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käyttämä termi, jota käytetään myös tuomion Fahnenbrock ym. 8 kohdassa.

30. Tuomion Fahnenbrock ym. 9 kohdassa täsmennettiin, että ”kyseisen lain 1 §:n 4 momentin mukaan kyseisten arvopapereiden muuttaminen edellyttää päätösvaltaisuutta, joka vastaa 50:tä prosenttia kyseessä olevien joukkovelkakirjojen kokonaiskannasta, sekä sellaisen määränemmistön suostumusta, joka edustaa kahta kolmasosaa osakepääomasta”.

31. Kyseisen tuomion 10 kohdassa esitetyn yhteenvedon täydentämiseksi on esitettävä uudelleen Kreikan hallituksen lainaama kyseisen lain 1 §:n 9 momentti, jossa säädetään seuraavaa:

”Siitä lähtien, kun ministerineuvoston hyväksymismääräys julkaistaan Helleenien tasavallan virallisessa lehdessä, joukkovelkakirjalainojen haltijoiden päätöksellä, sellaisena kuin menettelyn hallinnoija on sen vahvistanut, on erga omnes -oikeusvaikutus, se sitoo kaikkia joukkovelkakirjojen haltijoita ja kelpoisuusvaatimukset täyttävien arvopapereiden sijoittajia ja se on ensisijainen kaikkiin lakeihin, asetuksiin tai sopimuksiin mahdollisesti sisältyviin vastakkaisiin yleisiin tai erityisiin säännöksiin ja määräyksiin nähden. Jos kelpoisuusvaatimukset täyttävät arvopaperit vaihdetaan toiseksi rekisteröimällä järjestelmään uusia arvopapereita, uusilla arvopapereilla korvatut kelpoisuusvaatimukset täyttävät arvopaperit mitätöityvät automaattisesti, ja kaikki niistä johtuvat tai niihin jossain vaiheessa kuuluneet oikeudet tai velvoitteet lakkaavat.”

32. Lain nro 4050/2012 1 §:n 11 momentissa, joka esitetään myös tuomiossa Mamatas (48 kohta), säädetään seuraavaa:

”Tämän pykälän säännösten tarkoituksena on suojella pakottavaa yleistä etua, ja ne ovat pakottavia ja suoraan sovellettavia säännöksiä sekä ensisijaisia kaikkiin lakeihin, asetuksiin tai sopimuksiin mahdollisesti sisältyviin vastakkaisiin yleisiin tai erityisiin säännöksiin ja määräyksiin nähden – –, eikä niiden soveltaminen luo eikä aktivoi mitään sopimusperusteista tai lakisäätteistä oikeutta joukkovelkakirjojen haltijan tai sijoittajan hyväksi eikä mitään sopimusperusteista tai lakisäätteistä velvoitetta arvopapereiden liikkeeseen laskijan tai takaajan vahingoksi – – tämän pykälän säännöksissä nimenomaisesti säädetyn poikkeuksin.”

III Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

33. Leo Kuhn, jonka kotipaikka on Wienissä (Itävalta), osti komissionsaajana²³ toimineen Itävaltaan sijoittautuneen talletuspankin kautta Helleenien tasavallan liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja, joihin sovelletaan Kreikan lakia ja joiden nimellisarvo oli 35 000 euroa.²⁴ Nämä joukkovelkakirjat kirjattiin Kuhnin omistamalle arvopaperitilille, jota hoitaa talletuspankki.²⁵ Kyse on haltija-arvopapereista, jotka lainan ehtojen mukaisesti antavat oikeuden lainan pääoman maksamiseen erääntymishetkellä ja ajallaan.²⁶

34. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että Kreikan valtio laski Kreikassa arvo-osuuksina eli arvo-osuusmuotoisina arvopapereina liikkeeseen Kreikan oikeuden mukaisia valtion joukkovelkakirjoja, joilla käydään kauppaa Ateenan pörssissä. Ne rekisteröitiin Kreikan keskuspankin arvo-osuusjärjestelmään, jossa järjestelmään osallistuvilla, jotka Kreikan keskuspankin pääjohtaja on hyväksynyt, on tili omista nimissään.

23 Kuten Portugalin hallitus täsmensi kirjallisissa huomautuksissaan, tämä terni tarkoittaa, että ”rahoituksenvälittäjänä pankki sai, siirsi ja pani täytäntöön kantajan merkintätoimeksiannon toteuttamalla toimen toisen lukuun”.

24 Helleenien tasavallan kirjallisten huomautusten liitteessä 1 esittämän asiakirjan mukaan kyseessä on merkinnän arvo. Kyseisessä asiakirjassa mainittiin myös joukkovelkakirjojen ISIN-koodi (International Securities Identification Number), joka vastasi 16.2.2009 päivytyssä markkinointiesitteessä (offering circular) mainittua koodia. Kyseisen asiakirjan mukaan maturiteetti- tai erääntymispäiväksi eli päiväksi, jona joukkovelkakirjalainat on maksettava takaisin haltijalle niiden nimellisarvon mukaisesti, oli vahvistettu 20.3.2012. Ennen maturiteettipäivää haltijan on saatava korkoja tai kuponki vastikkeeksi lainaamastaan pääomasta. Käsiteltävässä asiassa korkokannaksi oli vahvistettu 4,3 prosenttia vuodessa, ja Kuhn väittää saaneensa näitä korkoja.

25 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ”[Kuhn] toteaa olevansa talletuspankissa olevan kansallisen arvopaperitilin omistaja ja tälle arvopaperitilille kirjattujen valtion joukkovelkakirjojen haltija”.

26 Toisin sanoen korkojen maksamiseen.

35. Kyseisen tuomioistuimen mukaan sekä lain nro 2198/1994 säännöksistä että kyseessä olevia joukkovelkakirjoja koskevista ehdoista ilmenee, että kyseiseen järjestelmään osallistuvista tuli ensin kyseisten valtion joukkovelkakirjojen haltijoita ja velkojia, ja velkakirjasaatavat kirjattiin heidän tililleen hyvityksenä, ennen kuin he antoivat niihin liittyviä oikeuksia kolmansille sijoittajille; tällaisella oikeustoimella on vaikutuksia ainoastaan oikeustoimen osapuolten välillä, eivätkä vaikutukset ulotu Helleenien tasavaltaan.

36. Lain nro 4050/2012 antamisen jälkeen Helleenien tasavalta muunsi Kuhnin ostamia arvopapereita vaihtamalla ne uusiin valtion joukkovelkakirjoihin, joiden nimellisarvo oli pienempi.

37. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Kuhnin mukaan Helleenien tasavalta maksoi kyseiseen muuntamispäivään asti korkoja hänen nimissään avatulle Itävaltaan sijoittautuneen pankin tilille. Se täsmentää, että Kuhn on myynyt²⁷ muunnetut lainat 7 831,58 eurolla, joten hänelle aiheutuneen vahingon määrä on 28 673,42 euroa, joka vastaa joukkovelkakirjojen nimellisarvoa erääntymispäivänä 20.2.2012²⁸ korkoineen ja kuluineen.

38. Tässä tilanteessa Kuhn nosti Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienissä (siviilioikeusasioita käsittelevä Wienin osavaltion tuomioistuin, Itävalta) kanteen,²⁹ jossa se vaati kyseessä olevien lainaehtojen noudattamista ja täyttämistä sekä vahingonkorvausta niiden noudattamatta jättämisen vuoksi.

39. Kyseinen tuomioistuin totesi 8.1.2016 tekemässään päätöksessä, ettei sillä ole kansainvälistä toimivaltaa käsitellä tätä kannetta.

40. Kyseisestä päätöksestä tehtyä valitusta käsittelevä Oberlandesgericht Wien (Wienin osavaltion ylioikeus, Itävalta) hylkäsi 25.2.2016 tekemällään päätöksellä Itävallan tuomioistuinten toimivallan puuttumista koskevan oikeudenkäyntiväitteen sillä perusteella, että Kuhnin vaatimus ei perustunut Kreikan lainsäädäntötoimeen vaan kyseessä olevien valtion joukkovelkakirjojen alkuperäisiin ehtoihin ja että osapuolten mukaan sovellettavan Kreikan lain perusteella määritetään toimivaltainen tuomioistuin, joka on käsiteltävässä asiassa velkojan asuinpaikan tuomioistuin eli sen paikan tuomioistuin, jossa rahamääräinen velka oli maksettava.

41. Helleenien tasavalta on jättänyt ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ylimääräisen Revision-valituksen kyseisestä päätöksestä.

42. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että siinä määrin kuin Kuhn vaatii Helleenien tasavaltaa noudattamaan kyseessä olevien valtion joukkovelkakirjojen lainaehtoja, hän viittaa perustellusti hänen eli valtion joukkovelkakirjojen ostajan ja Helleenien tasavallan eli kyseisten joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskijan väliseen väitettyyn oikeussuhteeseen, joten lähtökohdaksi on otettava asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan mukainen sopimusperusteinen (toissijainen) oikeus³⁰.

27 Istunnossa Kuhnin edustaja vahvisti, että arvopaperit oli myyty.

28 Tämä ennakkoratkaisupyynnönpäätöksessä mainittu päivä ei vastaa asian asiakirjoissa mainittua päivää, sillä niiden mukaan Kuhnin ostamien joukkovelkakirjojen maturiteettipäiväksi oli vahvistettu 20.3.2012, eikä se vastaa myöskään lain nro 4050/2012 antamispäivää eikä tietoa, jonka mukaan Kuhn on myynyt muunnetut lainat.

29 On kiistatonta, että tämä menettely aloitettiin 9.1.2015 jälkeen.

30 Tämä on sama sanamuoto kuin ennakkoratkaisupyynnössä.

43. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo lisäksi yhtäältä, että Kuhn esittää lainaehtojen täyttämisen osalta Helleenien tasavallan velallisen antamaan maksamislupaukseen perustuvan suoritusvaateen, ja toisaalta, ettei lainojen (haltijavelkakirjojen) liikkeeseenlaskua³¹ voida rinnastaa tekoon, joka on tehty julkista valtaa käytettäessä (acta iure imperii). Se päätelee tästä, että kyseessä on siviili- ja kauppaoikeuden alaan kuuluva asia.

44. Tässä tilanteessa Oberster Gerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”Onko asetuksen [N:o 1215/2012] 7 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa tulkittava siten,

- että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu veloitteen täyttämisaika määräytyy ensimmäisen kerran tehdyn sopimuksen perusteella myös silloin, kun – kuten käsiteltävässä asiassa – saatava on siirtynyt sopimuksen perusteella useita kertoja
- että silloin, kun esitetään vaatimus käsiteltävässä asiassa Helleenien tasavallan liikkeeseen laskeman kaltaisen valtion joukkovelkakirjalainan ehtojen noudattamisesta ja vaaditaan vahingonkorvausta tämän vaateen täyttämättä jättämisen vuoksi, perusteen tosiasialliselle veloitteen täyttämisaikalle muodostaa jo tästä valtion joukkovelkakirjalainasta erääntyvien korkojen maksaminen kansallisen arvopaperitilin omistajan tilille^{32]}
- että se seikka, että ensimmäisen kerran tehty sopimus muodosti asetuksen 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettua oikeudellista täyttämisaikaa, on esteenä sille, että sopimuksen myöhemmän tosiasiallisen täyttämisen katsotaan olevan perusteena – toiselle – kyseisessä säännöksessä tarkoitettua täyttämisaikalle?”

IV Asian tarkastelu

45. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee näissä kolmessa ennakkoratkaisukysymyksessään lähinnä sitä, onko pääasian kaltaisessa tilanteessa, jossa henkilö osti talletuspankin kautta jäsenvaltion liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja ja vaatii tältä jäsenvaltiolta saatavaa joukkovelkakirjalainan ehtojen perusteella, asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa tulkittava siten, että ”kanteen perusteena olevan veloitteen täyttämisaika” määräytyy joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun aikaisten lainaehtojen mukaan joukkovelkakirjojen siirtämisistä huolimatta vai määräytyykö se lainaehtojen, kuten korkojen maksamisen, tosiasiallisen täyttämisaikan mukaan.

46. On täsmennettävä, että Helleenien tasavalta sekä Kreikan ja Italian hallitukset katsovat, ettei pääasia kuulu asetuksen N:o 1215/2012 aineelliseen soveltamisalaan, koska se perustuu lähinnä jäsenvaltion suvereeniin oikeuteen antaa lainsäädäntöä valtionvelkansa uudelleen järjestelemiseksi, eikä se ole myöskään 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettu ”sopimusta koskeva asia”, koska jäsenvaltion ja velkakirjan haltijan välillä ei ole sopimussuhdetta. Unionin tuomioistuimen on näin ollen aluksi ratkaistava, voidaanko toimea pitää kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”siviili- ja kauppaoikeudellisena asiana”.³³ Vain silloin, jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, unionin tuomioistuin voi lausua edellä esitetystä toisesta alustavasta kysymyksestä.

31 Tämä on sama sanamuoto kuin ennakkoratkaisupyynnössä.

32 Toisin sanoen velkakirjan haltijan tilille.

33 Ks. esimerkiksi tapauksista, joissa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ollut esittänyt tätä kysymystä, tuomio 1.10.2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, 25 kohta); tuomio 28.4.2009, Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, 40 kohta) ja tuomio 28.7.2016, Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:607, 27 kohta).

A Kuuluuko käsiteltävä asia asetuksen N:o 1215/2012 soveltamisalaan?

47. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin perusteli käsiteltävän asian pitämistä siviili- ja kauppaoikeudellisena asiana viittaamalla tuomioon Fahnenbrock ym. todettuaan, että kantaja vaatii, että vastaajana oleva valtio, joka laskee liikkeeseen joukkovelkakirjoja, noudattaa lainaehtoja ja maksaa vahingonkorvausta ehtojen noudattamatta jättämisen vuoksi, koska valtio on velallisenä tehnyt maksusitoumuksen.³⁴ Tämä lähestymistapa voi osoittautua jossain määrin asiaankuuluvaksi, mutta olen olennaisesti eri mieltä siitä, mitä seurauksia tästä voidaan johtaa sillä perusteella, että toimivallan tarkastelun on perustuttava eri perusteisiin, joita tarkastellaan jäljempänä.

1 Tuomion Fahnenbrock ym. ulottuvuus

48. Ensimmäisestä yhteneväisestä seikasta on todettava, että lähes analogisiin tosiseikkoihin³⁵ liittyvä oikeusriidan kohde on samanlainen, sillä yhdessä (Kickler ym., C-578/13) niistä asioista, joiden perusteella unionin tuomioistuin antoi tuomion Fahnenbrock ym., kreikkalaisten joukkovelkakirjojen haltijat vaativat, että vahingonkorvauksen maksamisen lisäksi Helleenien tasavalta maksaa sopimuksen mukaisesti alkuperäiset erääntyneet joukkovelkakirjat. Kaikissa tapauksissa vaatimus johtuu sopimusperusteisten oikeuksien loukkaamisesta ja sopimusvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä.³⁶

49. Tässä tilanteessa toinen yhteneväinen seikka on erityisen tärkeä, sillä unionin tuomioistuin on lausunut asetuksen (EY) N:o 1393/2007³⁷ tulkinnasta, ja sen sanamuoto on samantapainen kuin asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan. Kyseisten asetusten soveltamisala on rajattu ”siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin”, eikä niitä sovelleta etenkin ”valtion vastuuseen teoista tai laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (acta iure imperii)”.³⁸

34 Ks. em. Grund, S., erityisesti s. 413, jossa selvitetään tämän perusteen valintaa, jonka kantajat tekivät tuomion Fahnenbrock ym. (57 kohta) perusteella.

35 Aiempien asioiden kantajista poiketen Kuhn myi muunnetut lainat, ja hän vetoaa lain nro 4050/2012 soveltamisesta johtuvaan arvon alenemiseen verrattuna alkuperäisissä lainaehdoissa vahvistettuun arvoon.

36 Kyseessä ei näin ollen ole oikeudenkäyntiasia, jonka tarkoituksena on laillisuuden valvonta. Tässä yhteydessä on todettava, että laki nro 4050/2012 on ollut perustuslainmukaisuuden valvonnan (ks. täysistunnossa kokoontuneen Symvoulio tis Epikrateiasin (ylin hallintotuomioistuin, Kreikka) tuomio 21.3.2014 (nro 1116/2014 ja 1117/2014)) ja kansainvälisten sopimusten mukaisuuden valvonnan kohteena (ks. tuomio Mamatas).

37 Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (’asiakirjojen tiedoksianto’) ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 kumoamisesta 13.11.2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1348/2000 (EUVL 2007, L 324, s. 79).

38 Tämä täsmennys ei sisällynyt aiempiin vastaaviin määräyksiin ja säännöksiin eli tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1998, C 27, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna myöhemmillä uusien jäsenvaltioiden tähän yleissopimukseen liittymisestä tehdyillä yleissopimuksilla (jäljempänä Brysselin yleissopimus), 1 artiklan 1 kappaleen ensimmäiseen virkkeeseen sekä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston (EY) N:o 44/2001 asetuksen (EYVL 2001, L 12, s. 1) 1 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen. Unionin lainsäätävä siis kodifioi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, joka pantiin alulle 14.10.1976 annetussa tuomiossa LTU (29/76, EU:C:1976:137) ja 16.12.1980 annetussa tuomiossa Rüffer (814/79, EU:C:1980:291), joissa viranomaisen julkista valtaa käyttämällä toteuttamaa toimenpidettä sovellettiin yksityisoikeudellisten ja julkisoikeudellisten asioiden erottamisperusteena. Pääasian kohteeseen liittyvä oikeuskäytäntö on esitetty yksityiskohtaisemmin ratkaisuehdotuksessani Fahnenbrock ym. (C-226/13, C-245/13, C-247/13 ja C-578/13, EU:C:2014:2424, 52–60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin tuomioistuin lausui aivan hiljattain 1 artiklan 1 kohdan, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1215/2012, tulkinnasta 9.3.2017 antamassaan tuomiossa Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, 39 kohta), jossa se totesi, että ”tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluu täytäntöönpanomenettely, jonka alueellisen yhteisön omistama yhtiö on pannut vireille sellaista luonnollista henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, ja joka koskee sellaisen maksamatta jätetyn pysäköintimaksusaatavan perintää, joka on aiheutunut pysäköinnistä yleisellä parkkipaikalla, jonka hallinnon mainittu yhteisö on delegoinut kyseiselle yhtiölle, kun maksu ei ole rangaistusluonteinen vaan pelkkä vastike suoritetusta palvelusta”.

50. Unionin tuomioistuin totesi tuomiossa Fahnenbrock ym., että ”asetuksen – – N:o 1393/2007 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasioissa kyseessä olevan kaltaiset kanteet, joilla vaaditaan korvausta hallintaoikeuden ja omaisuudensuojan loukkauksesta, sopimuksen täytäntöönpanoa ja vahingonkorvausta ja jotka valtion joukkovelkakirjojen haltijoina olevat yksityishenkilöt ovat nostaneet velkakirjat liikkeeseen laskenutta valtiota vastaan, kuuluvat mainitun asetuksen soveltamisalaan siltä osin kuin ei ole ilmeistä, etteivät ne selvästikään ole siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita”.³⁹

51. En kuitenkaan yhdy ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen näkemykseen tuomion Fahnenbrock ym. ulottuvuudesta. Unionin tuomioistuimen vahvistamiin tulkinnan rajoihin on nimittäin kiinnitettävä erityistä huomiota.

52. Tässä yhteydessä on tärkeää aluksi korostaa, että unionin tuomioistuin on ottanut etäisyyttä aiempiin ratkaisuihin ja pyrkii yhdenmukaistamaan saman käsitteen tulkintaa erityisten tavoitteiden vuoksi.⁴⁰ Kyseisen tuomion metodologisista perusteluista⁴¹ näin ollen ilmenee, että unionin tuomioistuin on selvästi pitänyt asetuksessa N:o 1393/2007 säädettyä menettelyä ensisijaisena keinona varmistaakseen sen täysimääräisen tehokkuuden ja taatakseen nopean pääsyn asiakysymystä tutkivaan tuomioistuimeen ja oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.⁴²

53. Unionin tuomioistuin tarkasteli seuraavaksi tuomioistuimen tiedoksiantopyyntövaiheessa toteuttaman tutkinnan erityisluonnetta ja katsoi, että asiaa käsittelevän tuomioistuimen asiana on ratkaista toimivaltakysymys myöhemmän kontradiktorisen menettelyn yhteydessä.⁴³

54. Se arvioi tässä yhteydessä, että vastaanottava viranomainen voi palauttaa tiedoksiantopyynnön ainoastaan silloin, kun on ilmeistä, ettei kyseessä ole siviili- ja kauppaoikeudellinen asia.⁴⁴

55. Unionin tuomioistuin antoi myös kaksi hyödyllistä vastauksen osatekijää alustavaan tutkintaan eli toisin sanoen sellaiseen tarkastukseen, joka on intensiteetiltään mukautettu nopeutta koskevaan tavoitteeseen erityistapauksessa, jossa voidaan lähtökohtaisesti epäillä kanteen siviilioikeudellista luonnetta, koska se kohdistuu valtioon ja koskee valtion joukkovelkakirjojen liikkeeseen laskemista.

39 Ks. kyseisen tuomion tuomiolauselma.

40 Ks. tuomion Fahnenbrock ym. 39 ja 40 kohta. Tätä ratkaisua on kannatettu saksalaisessa oikeuskirjallisuudessa, ks. erityisesti Mankowski, P., ”Zustellung der von Privatpersonen erhobenen Klagen wegen des Zwangsumtauschs von griechischen Staatsanleihen an Griechenland nach EuZustVO (‘Fahnenbrock’)”, *Entscheidungen zum Wirtschaftsrecht*, RWS Verlag, Köln, 2015, s. 495 ja 496 ja Knöfel, O. L., ”Griechischer Schuldenschnitt – Zustellung deutscher Klagen gegen den griechischen Staat”, *Recht der internationalen Wirtschaft*, Deutscher Fachverlag, Frankfurt am Main, nro 8, 2015, s. 499–504, erityisesti s. 503 ja 504, sekä ranskalaisessa oikeuskirjallisuudessa, ks. erityisesti Laazouzi, M., ”Cour de justice, 1ère ch., 11 juin 2015, Stefan Fahnenbrock, affaires jointes C-226/13, C-245/13, C-247/13 et C-578/13, ECLI:EU:C:2015:383”, *Jurisprudence de la CJUE*, Bruxelles, Bruylant, 2016, s. 858–869, erityisesti s. 869 ja d’Avout, L., Kinsch, P., Quéguiner, J.-S., Sánchez Lorenzo, S., Weller, M.-P. ja Wilderspin, M., ”Le droit international privé de l’Union européenne en 2015 », *Journal du droit international (Clunet)*, LexisNexis, Paris, lokakuu 2016, osa nro 4, s. 1441–1517, erityisesti s. 1449 ja 1450.

41 Ks. tuomion Fahnenbrock ym. 39–48 kohta.

42 Kuten Kreikan hallitus muistutti istunnossa, vastapuoli ei ole läsnä eikä edustettuna saksalaisissa tuomioistuimissa vireillä olevissa kansainvälistä tiedoksiantoa koskevilla asioissa. Kyseisen menettelyn erityispiirteistä ja erilaisista luokitteluista ks. em. d’Avout, L., Kinsch, P., Quéguiner, J.-S., Sánchez Lorenzo, S., Weller, M.-P. ja Wilderspin, M., erityisesti s. 1446 ja 1447.

43 Ks. tuomion Fahnenbrock ym. 46 kohta, vastaavasti 43 kohta.

44 Ks. tuomion Fahnenbrock ym. 48 ja 49 kohta.

56. Ensinnäkin unionin tuomioistuin täsmensi, että ”joukkovelkakirjojen liikkeeseen laskeminen ei – välttämättä edellytä yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin sääntöihin nähden poikkeuksellisen laajan vallan käyttämistä”.⁴⁵ Toiseksi se toi esiin tiettyjä osatekijöitä, joilla voidaan perustella valtion ja haltijan välisen suhteen luonteen perusteellinen tutkinta. Kyse on arvopapereiden rahoitusehdoista, jotka oli voitu vahvistaa ”niiden markkinaolosuhteiden perusteella, jotka sääntelevät näiden rahoitusvälineiden kauppaa ja kannattavuutta”,⁴⁶ ja kyseisten rahoitusehtojen muutoksista, joiden ”olisi pitänyt perustua” liikkeeseen laskemista koskeviin sopimuksiin sisällytetyn sopimuslausekkeen pohjalta tehtyyn joukkovelkakirjojen ”haltijoiden enemmistön päätökseen”.⁴⁷

57. Unionin tuomioistuin, joka oli aiemmin korostanut valtion immunitettiin vaikuttavien kysymysten mutkikkautta,⁴⁸ päätteli tästä, että ”ei voida todeta, etteivät pääasiat selvästikään ole asetuksessa N:o 1393/2007 tarkoitettuja siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita, joten kyseistä asetusta on sovellettava näihin asioihin”.⁴⁹

58. Koska asiaa käsittelevän tuomioistuimen asiana on varmistaa toimivaltaisuutensa, kuten unionin tuomioistuin on todennut,⁵⁰ oikeusriidan luokittelua on näin ollen tarkasteltava uudelleen keskittymällä taas unionin tuomioistuimen tuomiossa Fahnenbrock ym. korostamiin osatekijöihin, joilla se perustelee varauksellisen suhtautumisensa julkisen vallan käytön ilmeisyyteen.

2 Oikeusriidan luokittelu

59. Aluksi on mielestäni syytä muistuttaa, että tähän asti noudatettuja aiempien toimivaltaa koskevien instrumenttien tulkintamenetelmiä⁵¹ voidaan soveltaa asetukseen N:o 1215/2012.⁵²

60. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan itsenäisen siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden käsitteen tulkinta johtaa näin ollen siihen, että tuomioistuinten toimivaltaa koskevien instrumenttien soveltamisala määritetään ”joko oikeusriidan asianosaisten välisten oikeussuhteiden laatua tai oikeusriidan kohdetta luonnehtivien tekijöiden”⁵³ perusteella. Näin ollen on tunnistettava asianosaisten välinen oikeussuhde ja tutkittava kanteen perusta ja sen vireille saattamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt.⁵⁴

45 Tuomion Fahnenbrock ym. 53 kohta. Tästä ollaan oikeuskirjallisuudessa yksimielisiä, ks. erityisesti em. d'Avout, L., Kinsch, P., Quéguiner, J.-S., Sánchez Lorenzo, S., Weller, M.-P. ja Wilderspin, M., erityisesti s. 1449 ja em. Laazouzi, M., erityisesti s. 869; kyseiset kirjoittajat viittaavat professori Pierre Mayerin julkaisuihin, sekä em. Knöfel, O. L. ja em. Grund, S., ”The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, erityisesti s. 419 alaviitteessä 148 mainittuine oikeuskäytäntöviittauksineen. Ks. yleisemmin valtion suvereniteetin käsitteen kehityksestä tässä asiassa ja yhteyksistä rahoitusjärjestelmien todellisuuteen Audit, M., ”La dette souveraine : la dette souveraine appelle-t-elle un statut juridique particulier ?”, *Insolvabilité des États et dettes souveraines*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, collection « Droit des affaires », Paris, 2011, s. 67–88, erityisesti s. 82–84; niistä johtuvista lainan käsittelyyn liittyvistä vaikeuksista ks. Forteau, M., ”Le défaut souverain en droit international public : les instruments de droit international public pour remédier à l'insolvabilité des états”, *Insolvabilité des États et dettes souveraines*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, collection « Droit des affaires », Paris, 2011, s. 209–232, erityisesti s. 215.

46 Tuomion Fahnenbrock ym. 54 kohta.

47 Tuomion Fahnenbrock ym. 57 kohta.

48 Tuomion Fahnenbrock ym. 42 kohta.

49 Tuomion Fahnenbrock ym. 58 kohta.

50 Ks. tuomion Fahnenbrock ym. 46 kohta. Ks. vastaavasti komission istunnossa esittämän näkemyksen vastaisesti erityisesti Beraudo, J. P. ja Beraudo, M. J., ”Convention de Bruxelles, conventions de Lugano, règlement (CE) n° 44/2001, règlement (UE) n° 2015/2012, Généralités et champ d'application”, *JurisClasseur Europe*, LexisNexis, Paris, 2016, fascicule 3000; em. Laazouzi, M., erityisesti s. 869 ja em. d'Avout, L., Kinsch, P., Quéguiner, J.-S., Sánchez Lorenzo, S., Weller, M.-P. ja Wilderspin, M., erityisesti s. 1451.

51 Ks. tuomion Fahnenbrock ym. 34 ja 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

52 Ks. tuomio 9.3.2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, 31–33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Ks. tuomio 15.2.2007, Lechouritou ym. (C-292/05, EU:C:2007:102, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Ks. tuomio 15.2.2007, Lechouritou ym. (C-292/05, EU:C:2007:102, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 9.3.2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, 34 kohta).

61. Käsiteltävässä asiassa on tutkittava, onko vahingonkorvauskanteen, jonka yksityinen on nostanut lainan liikkeeseen laskenutta valtiota vastaan, aineellinen perusta julkisen vallan toimenpiteessä eli tarkemmin sanoen, onko Kreikan valtion ja Kuhnin väliselle lainaehtoihin perustuvalla oikeussuhteelle leimallista, että velallisenä oleva valtio käyttää siinä julkisoikeudellista valtaa niin, että valtion oikeudet ovat yksityisten välisissä suhteissa sovellettaviin sääntöihin verrattuna poikkeuksellisen laajoja.⁵⁵

62. Katson, että tämä osoitus julkisen vallan käytöstä johtuu sekä nyt käsiteltävässä että aiemmissa Kreikan velan uudelleenjärjestelyä koskeissa asioissa Kreikan valtion ja arvopapereiden haltijoiden välisen sopimussuhteen muutosten luonteesta ja muuttamistavoista sekä muutosten asiayhteydestä.

63. Yleisesti käytettävät yleiset ilmaiset arvopapereiden ”muuttaminen” tai ”muuntaminen” nimittain kaunistavat huomattavasti toteutetun arvopapereiden vaihdon tosiasiallista luonnetta:⁵⁶ alkuperäiset arvopaperit mitätöitiin ja korvattiin uusilla nimellisarvoltaan pienemmillä arvopapereilla, mikä aiheutti 53,5 prosentin pääomatappion ja jopa vielä suuremman tappion, jos otetaan huomioon sen päivämäärän muuttaminen, jona vanhojen arvopapereiden oli määrä erääntyä,⁵⁷ sillä osa niistä erääntyy vuosina 2023–2042. Kuponkien vuotuisia maksumääriä on tarkistettu. Arvopapereihin ei myöskään sovelleta enää Kreikan lakia vaan Englannin lakia.⁵⁸

64. Aineellisen luonteensa vuoksi tätä joukkovelkakirjojen vaihtamista ei voida rinnastaa muutoksiin, joita pidetään yleisesti tämäntyyppiin sijoituksiin kuuluvina riskitekijöinä, jotka ovat täysin lainanottajana olevan jäsenvaltion hallinnassa⁵⁹ ja joihin tavanomaisen valistunut joukkovelkakirjojen ostaja voi tavallisesti varautua.⁶⁰

65. Myös tämän vaihdon toteuttamiskohtia on korostettava, koska niistä ei ollut määrätty lainaehtoisia eikä säädetty Kreikan laissa, jota sovellettiin arvopapereihin niiden liikkeeseenlaskun aikana. Kreikan lainsäätäjät otti ne käyttöön lailla nro 4050/2012 ottaessaan yhteistoimintalausekkeet käyttöön taannehtivasti.

66. Kyseisten lausekkeiden ansiosta valtion ja joukkovelkakirjojen haltijoiden, jotka olivat määränemmistöllä päättäneet hyväksyä Kreikan valtion ehdottamat sopimusmuutokset, välinen sopimus mahdollisesti muutettujen ehtojen soveltamisen myös haltijoiden vähemmistöön eli myös niihin, jotka olisivat halunneet hylätä ehdot.

55 Vastaavasti tuomio 15.5.2003, *Préservatrice foncière TIARD* (C-266/01, EU:C:2003:282, 30 kohta).

56 Ks. tältä osin Bismuth, R., ”L’émergence d’un ‘ordre public de la dette souveraine’ pour et par le contrat d’emprunt souverain ? Quelques réflexions inspirées par une actualité très mouvementée”, *Annuaire français de droit international*, osa 58, Persée, Paris, 2012, s. 489–513, erityisesti s. 510, jossa käytetään ilmaisuja ”laatia alkuperäiset sopimukset uudelleen”.

57 Tuomio Mamatas (110 kohta). Tämä luku nousee 59 prosenttiin, kuten todetaan artikkelissa Grund, S., ”Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection”, *Capital Markets Law Journal*, Oxford University Press, Oxford, 2017, osa 12, nro 2, s. 253–273, erityisesti s. 254.

58 Näitä muutoksia käsitellään yksityiskohtaisesti tuomion Mamatas 16 ja 17 kohdassa sekä niitä seuraavissa kohdissa, joissa todetaan seuraavaa: ”49. Ministerineuvoston 24.2.2012 päivätyssä toimessa menettelyn alkamisajankohdaksi vahvistettiin 24.2.2012. Sen liitteessä mainittiin toimeen valitut arvopaperit. Siinä täsmennettiin, että kyseiset arvopaperit muutetaan vaihtamalla ne valtion, mutta myös Euroopan rahoitusvakausvälineen muokkaamiin uusiin arvopapereihin. Valtion muokkaamat uudet arvopaperit muodostuvat kumulatiivisesti valtion uusista joukkovelkakirjalainoista ja arvopapereista, joiden tuotto on sidottu BKT:hen [(bruttokansantuote)].

50. Uusien valtion joukkovelkakirjalainojen vuotuinen kuponkikorko on 2 prosenttia vuosina 2013–2015, 3 prosenttia vuosina 2016–2020, 3,65 prosenttia vuonna 2021 ja 4,3 prosenttia vuosina 2022–2042. Niihin sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan oikeutta.

51. Arvopaperit, joiden tuotto on sidottu BKT:hen, erääntyvät vuonna 2042, niihin sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan oikeutta ja niiden tuotto lasketaan vuosina 2024–2042 pienentyvän joukkovelkakirjalainojen nimellispääoman mukaan.”

59 Ks. em. Audit, M., erityisesti s. 73.

60 Ks. erityisesti tuomio 7.10.2015, *Accorinti ym. v. EKP* (T-79/13, EU:T:2015:756, 76 kohta ja markkinoiden vaihtelusta 121 kohta). Ks. myös Carreau, D., ”Dettes d’État”, *Répertoire de droit international, Encyclopédie juridique Dalloz*, Dalloz, Paris, 1998, sellaisena kuin se on päivitettyinä syyskuussa 2014, osa 1, kirjoittajan käyttämästä ilmaisusta ”suvereniteettiriski” 17 kohta, ja Lemaire, S., ”La rétroactivité en droit des investissements internationaux”, *La Semaine juridique – Entreprise et affaires*, 2013, nro 38, s. 47–50.

67. Kyseisen menettelyn käytön perusteella ei voida epäillä haltijoiden vähemmistöä koskevien lainaehtojen muutosten välitöntä ja suoraa luonnetta,⁶¹ etenkin kun lain 4050/2012 tarkoituksena oli nimenomaisesti tämän tuloksen saavuttaminen, jotta Kreikka välttyisi maksukyvyttömyystilaan joutumiselta.⁶² Euroopan ihmisoikeustuomioistuin päätteli lisäksi yhteistoimintalausekkeita koskevasta menettelystä, että ”yksityiskohtaiset säännöt, joiden mukaan vaihto on toteutettu, osoittavat selvästi, että [valittajat] osallistuivat tahattomasti leikkausmenettelyyn”.⁶³

68. Ratkaistaessa tarkasteltavana olevaa asetuksen N:o 1215/2012 sovellettavuutta koskevaa kysymystä perusteena ei voida myöskään käyttää yhteistoimintalausekkeiden ansiosta saatua haltijoiden suostumusta sopimusjärjestelyn puitteissa.⁶⁴ Sitä ei nimittäin voida irrottaa olosuhteista, joissa kyseisten lausekkeiden taannehtiva sisällyttäminen lainaehtoihin hyväksyttiin.

69. Vaikka lailla nro 4050/2012 pannaan täytäntöön Helleenien tasavallan ja yksityisten sijoittajien (PSI) välisten neuvottelujen tuloksena syntynyt sopimus ja yksityisen sektorin osallistumisella katsottiin olevan ”keskeisen tärkeä rooli, jotta [Helleenien tasavallan] velkaantuneisuus saadaan kestäväälle tasolle”,⁶⁵ on kiistatonta, että luonnolliset henkilöt, jotka muodostavat ainoastaan vähemmistön Kreikan valtion joukkovelkakirjojen haltijoista ja edustivat noin yhtä prosenttia Kreikan valtion kokonaisvelasta, eivät osallistuneet näihin neuvotteluihin, jotka käytiin institutionaalisten sijoittajien, erityisesti pankkien ja luottolaitosten, kanssa.⁶⁶

70. Huomioon on otettava myös muita sen poikkeuksellisen asiayhteyden näkökohtia, jossa laki nro 4050/2012 vahvistettiin.

71. Ensinnäkin kyseisellä lailla käyttöön otettu sitova menettely johtuu ”poikkeuksellisen ja ainutlaatuisen ratkaisun”⁶⁷ etsinnästä Helleenien tasavallan tilanteeseen. Menettely liittyy erottamattomasti unionin rahapolitiikkaan, koska sillä pyrittiin varmistamaan jäsenvaltion rahoitusjärjestelmän suojaaminen ja laajemmin ottaen koko euroalueen rahoitusvakauden turvaaminen.⁶⁸

61 Vastaavasti tuomion Fahnenbrock ym. 57 kohta, jossa kehoitetaan tekemään perusteellinen arviointi.

62 Ks. De Vauplane, H., ”Le rôle du juge pendant la crise : entre ombre et lumière”, *Revue des affaires européennes – Law & European Affairs*, Larcier, Bruxelles, 2012, nro 4, s. 773–778, erityisesti s. 775 ja em. Grund, S., ”Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection”, erityisesti s. 255.

63 Tuomion Mamatas 93 kohta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että ”kantajien pakotetussa osallistumisessa tähän menettelyyn puututaan heidän [Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen pöytäkirjan 1 artiklan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuun] oikeuteensa omaisuutensa kunnioittamiseen”.

64 Tuomiossa Fahnenbrock ym. todetaan, että ”näiden muutosten olisi nimittäin pitänyt perustua kyseisellä lailla liikkeeseen laskemista koskeviin sopimuksiin sisällytetyn vaihtolausekkeen pohjalta tehtyyn joukkovelkakirjojen haltijoiden enemmistön päätökseen, mikä lisäksi vahvistaa Kreikan valtion aikomuksen pysyttää lainojen hallinnointi siviilioikeudellisen sääntelyn piirissä” (57 kohta).

65 Euroalueen valtion- tai hallitusten päämiesten 26.10.2011 antama julkilausuma (12 kohta, vastaavasti 15 kohta), joka on saatavilla internetosoitteessa http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/fr/ec/125663.pdf. Kyseessä on oleellinen osa Kreikan toista tukisuunnitelmaa, ks. tuomio 7.10.2015, Accorinti ym. v. EKP (T-79/13, EU:T:2015:756, 19 kohta) ja tuomio Mamatas (10 ja 11 kohta).

66 Ks. tuomion Mamatas 12 kohta.

67 Euroalueen valtion- tai hallitusten päämiesten 26.10.2011 antama julkilausuma (15 kohta).

68 Ks. tuomio 7.10.2015, Accorinti ym. v. EKP (T-79/13, EU:T:2015:756, 5 kohta). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi tuomiossa Mamatas, että ”riitautetulla puuttumisella tavoiteltiin – – yleishyödyllistä päämäärää” (105 kohta).

72. Toiseksi yhteistoimintalausekkeiden ennennäkemättömällä taannehtivalla käytöllä⁶⁹ pyrittiin torjumaan velan uudelleenjärjestelysuunnitelman epäonnistuminen,⁷⁰ joka olisi voinut johtua erityisesti yhteistoimintalausekkeiden puuttumisesta⁷¹ Helleenien tasavallan kansallisilla markkinoilla toteuttamissa arvopapereiden liikkeeseenlaskuissa. Koska tavoitteena on varmistaa kaikkien yksityisten velkojien osallistuminen, Kreikan viranomaiset käyttivät hyväkseen sitä, että yli 90 prosenttiin joukkovelkakirjavelasta sovellettiin Kreikan lakia, muuttaakseen sitä ottamalla kyseiset lausekkeet käyttöön.⁷²

73. Kolmanneksi kyseisen samanaikaisesti sopimuspuolena ja lainsäätäjänä toimivan valtion toteuttama tällaisen menettelyn toteuttaminen on ajallisesti rajattu.⁷³ Muunnettuihin uusiin arvopapereihin sovelletaan nimittäin Englannin lakia, jossa säädetään yhteistoimintalausekkeista.⁷⁴ Toisaalta sen jälkeen, kun euroalueen valtiovarainministerit tekivät marraskuussa 2010 päätöksen – joka vahvistettiin 24. ja 25.3.2011 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmissä⁷⁵ – tehdä yhteistoimintalausekkeita koskevan menettelyn käytöstä pakollista, yhteistoimintalausekkeet ovat Brysselissä 2.2.2012 tehdyn Euroopan vakausmekanismia (EVM) koskevan sopimuksen⁷⁶ 12 artiklan 3 kohdan nojalla sisältyneet 1.1.2013 alkaen kaikkiin arvopapereihin, joiden kesto on yli vuoden ja jotka liittyvät euroalueen jäsenvaltioiden julkisiin velkoihin.⁷⁷ Ne ovat vastedes yksi niistä keinoista, joilla voidaan varmistaa euroalueen rahoitusvakaus ja edistää siten ”valtioiden vakavaraisuuskriisien hoidon varmistamista”⁷⁸ koskevan tavoitteen saavuttamista sekä rauhoitella sijoittajia.

74. Kaikki nämä osatekijät korostavat sellaiseen yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen pyrkimistä, joka ei rajoitu Kreikkaan vaan koskee koko euroaluetta. Tällaisessa tilanteessa sen myöntäminen, ettei oikeusriita kuulu tiukasti ottaen sopimuksen piiriin,⁷⁹ ei mielestäni ole omiaan helpottamaan lainanottajana olevien valtioiden turvautumista lakiin ”immunisoidakseen”⁸⁰ valtionvelkoja koskevat sopimukset etenkin lainahtojen taannehtivalla muuttamisella.

69 Ks. em. Bismuth, R., erityisesti alaviite 126 (s. 510), jossa lainataan tiettyjä kirjoittajia, jotka kutsuvat kyseistä lakia ”siivouslaiksi” (”mopping up law”), em. Grund, S., ”The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, erityisesti s. 420, jossa (alaviite 153) A. Witten näkemys esitetään lyhyesti seuraavasti: ”He put forward that the Greek haircut – in contrast to other (domestic) mechanisms for debt restructuring – was imposed retroactively, tailor-made for one particular case and which lacked the sufficient safeguards for creditors”, ja em. Grund, S., ”Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection”, erityisesti s. 254: ”To implement a haircut, the Greek government modified the bulk of its local law debt by resorting to an unconventional, yet practical and politically expedient technique” ja s. 256.

70 Ks. tältä osin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toteamukset tuomiossa Mamatas (115 kohdan loppu) ja em. Bismuth, R., erityisesti s. 510.

71 Syistä, joiden vuoksi kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla oli erilainen käytäntö, ks. em. Bismuth, R., erityisesti s. 509 ja yhteistoimintalausekkeiden myönteisestä vaikutuksesta vakavaraisuuskriisien säätelystä s. 506. Ks. myös em. Carreau, D., 101 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

72 Em. Bismuth, R., erityisesti s. 510.

73 Ks. em. Bismuth, R., erityisesti s. 511 ja 512 ja em. Grund, S., ”The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, erityisesti s. 422.

74 Em. Grund, S., ”The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, erityisesti s. 422 sekä alaviitteet 173 ja 175.

75 EUCO 10/11.

76 Marraskuun 27. päivänä 2012 annetun tuomion Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756) 96 kohdan mukaan kyseisen mekanismin tavoitteena on ”[mekanismin] jäsenten eli jäsenvaltioiden, joiden rahayksikkö on euro, rahoitustarpeiden täyttäminen, kun niillä on tai niille uhkaa tulla vakavia rahoitusongelmia, jos se on välttämätöntä koko euroalueen ja sen jäsenvaltioiden rahoitusvakauden turvaamiseksi”.

77 Ks. em. Bismuth, R., erityisesti s. 512.

78 Tätä ilmausta käytetään em. artikkelissa Bismuth, R., erityisesti s. 508.

79 Vastaavasti Corte suprema di cassazione (ylin tuomioistuin, Italia) yhdistettyjen siviilijaostojen 27.5.2005 antama tuomio nro 11260/05, jota lainataan julkaisussa O’Keefe, R., Tams, C. J. ja Tzanakopoulos, A., *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2013, alaviite 87 (s. 65) ja em. artikkelissa Grund, S., ”The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, erityisesti alaviitteet 142 (s. 418) ja 149 (s. 419).

80 Tätä ilmausta käytetään em. artikkelissa Grund, S., ”The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, erityisesti s. 411 ja 418.

75. Päätelen edellä esitetystä, että pääasian aineellinen perusta on julkisen vallan toimenpiteessä, jolla arvopaperit muunnettiin taannehtivasti poikkeuksellisissa olosuhteissa ja alkuperäisiä lainaehtoja muutettiin Kreikan valtion maksukyvyttömyystilaan joutumisen estämiseksi ja euroalueen vakauden takaamiseksi.

76. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymyksiin, että jäsenvaltion liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja ostaneen luonnollisen henkilön kyseistä valtiota vastaan nostama kanne, jossa vaaditaan alkuperäisten lainaehtojen täyttämistä tai vahingonkorvausta niiden täyttämättä jättämisestä, koska kyseiset joukkovelkakirjat oli vaihdettu arvoltaan pienempiin joukkovelkakirjoihin, mihin kyseinen luonnollinen henkilö veloitettiin kansallisen lainsäätäjän poikkeuksellisissa olosuhteissa antamalla lailla, jolla muutettiin yksipuolisesti ja taannehtivasti joukkovelkakirjoihin sovellettavia ehtoja sisällyttämällä niihin yhteistoimintalauseke, jonka nojalla joukkovelkakirjojen haltijoiden enemmistö voi pakottaa tällaisen vaihdon vähemmistölle, ei koske asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua siviili- ja kauppaoikeudellista asiaa.

77. Jos unionin tuomioistuin kuitenkin katsoo, että kyseessä olevassa kanteessa ainoastaan ”saat[etaan] tuomioistuimen tutkittavaksi” valtion joukkovelkakirjan ostajan ja iure gestionis -toimenpiteen toteuttaneen valtion välisiä ”yksityisoikeudellisia oikeussuhteita”,⁸¹ tällöin olisi selvitettävä, onko kyseessä edellä mainitun asetuksen 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettu sopimusta koskeva asia.

B Onko oikeusriita asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettu sopimusta koskeva asia?

78. Esitän ensin päättelyn perusteet ja täsmennän, miksi tuomio Kolassa ei voi toimia viitekohtana, minkä jälkeen käsittelen pääasian luokittelua.

1 Tulkintaperiaatteet

79. Aluksi esitän seikat, joihin käsitteen ”sopimusta koskeva asia” tulkinta perustuu.

80. Kuten asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan tulkinnan yhteydessä,⁸² on viitattava unionin tuomioistuimen esittämään asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan tulkintaan, koska se pätee myös sen korvanneeseen asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohtaan.⁸³

81. Tästä seuraa ensinnäkin, että 7 artiklaa on tulkittava suppeasti, koska kantaja voi sen nojalla valita toimivaltaisen tuomioistuimen ja näin ollen poiketa periaatteesta, jonka mukaan toimivalta on sen valtion tuomioistuimilla, jossa vastaajalla on kotipaikka. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sääntöjä erityisesti toimivallasta on tulkittava suppeasti eikä niiden voida tulkita koskevan muita kuin kyseisessä asetuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita.⁸⁴

81 Tuomio 1.10.2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, 30 kohta).

82 Ks. tuomio 9.3.2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, 31 kohta).

83 Ks. tuomio 15.6.2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, 8 kohta), jota voidaan täydentää huomautuksella, jonka mukaan ranskankielisen version muotoilussa oleva ero ei nähdäkseni vaikuta säännösten vastaavuutta koskevaan toteamukseen. Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan mukaan toimivalta on nimittäin ”sen paikkakunnan tuomioistuime[lla], missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä” (ranskaksi ”tribunal du lieu où l’obligation qui sert de base à la demande a été ou doit être exécutée”), ja asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa käytetään sanamuotoa ”devant la juridiction du lieu d’exécution de l’obligation qui sert de base à la demande”. Tällä ei siis ole mitään vaikutusta asiakysymykseen.

84 Ks. tuomio 14.7.2016, Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, 18 kohta).

82. Toiseksi on tärkeää määrittää ratkaisuja, jotka sopivat yhteen asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa mainitun yleisen tavoitteen kanssa. Tarkoituksena on helpottaa moitteetonta lainkäyttöä, kun ”kanteen ja sen tuomioistuimen välillä, jonka tutkittavaksi asia on saatettu, on läheinen liittymä”.⁸⁵ Sen paikkakunnan tuomioistuimella, jossa sopimuksessa määrätty ja kanteessa tarkoitettu velvoite on täytettävä, on yleensä parhaat mahdollisuudet ratkaista asia muun muassa riidan läheisyyden ja asian selvittämisen vaivattomuuden vuoksi.⁸⁶ Huomioon voidaan ottaa myös varmuus päätöksen nopeasta täytäntöönpanosta.⁸⁷

83. Kolmanneksi vakiintuneessa oikeuskäytännössä,⁸⁸ joka liittyy itsenäiseen käsitteeseen ”sopimusta koskeva asia”, joka sulkee pois tukeutumisen ”ainoastaan jonkin sopimusvaltion sisäiseen oikeuteen”,⁸⁹ on todettu, että edellytyksenä sille, että asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa säädettyä, sopimusta koskevaan asiaan sovellettavaa erityistä toimivaltasääntöä voitaisiin soveltaa, on, että määritetään se oikeudellinen velvoite, johon henkilö on vapaaehtoisesti antanut suostumuksensa suhteessa toiseen osapuoleen ja johon kanteen perustuu, siitä riippumatta, ettei sopimusta ole tehty⁹⁰ tai että sopimukseen sovelletaan pakottavia säännöksiä.⁹¹

84. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että vahingonkorvauskanne voi koskea ”sopimusta koskevaa asiaa”, ”jos moitittu menettely katsotaan sopimusvelvoitteiden rikkomiseksi, sellaisina kuin velvoitteet voidaan määritellä sopimuksen kohteen perusteella”, ja että ”tilanne on tämä lähtökohtaisesti silloin, jos vastaajan ja kantajan välisen sopimuksen tulkitseminen näyttää välttämättömältä sen toteamiseksi, onko toiminta, johon kantaja väittää vastaajan syyllistyneen, sääntöjenmukaista vai päinvastoin sääntöjenvastaista”.⁹² Käsite ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia” otetaan huomioon vain, jos kanteen ei liity läheisesti sopimukseen.⁹³

85. Helleenien tasavallan mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kanteen yhteydessä riittää, että sovelletaan tuomioon Kolassa perustuvaa oikeuskäytäntöä. En yhdy tähän näkemykseen jäljempänä esittämistäni syistä.

2 Tuomion Kolassa ulottuvuus

86. Tuomiossa Kolassa, joka koski arvopapereiden ostamista jälkimarkkinoilla usean välittäjän kautta eli pääasian kaltaisia olosuhteita, unionin tuomioistuin totesi erityisesti, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohta on tulkittava siten, ettei kantaja, joka on hankkinut haltijavelkakirjan kolmannelta henkilöltä ilman, että velkakirjan liikkeeseenlaskija olisi vapaaehtoisesti antanut suostumusta kyseiseen kantajaan kohdistuvaan oikeudelliseen velvoitteeseen – mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava – voi vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn toimivaltaan kyseistä liikkeeseenlaskijaa vastaan nostamassaan kanteessa, joka perustuu lainaehtoihin, tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyöntiin sekä esitteeseen liittyvään vastuuseen.⁹⁴

85 Ilmajuus on otettu Brysselin yleissopimusta koskevasta P. Jenardin selvityksestä (EYVL 1979, C 59, s. 1, s. 22), jota lainataan 19.2.2002 annetussa tuomiossa Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, 30 kohta).

86 Ks. tuomio 19.2.2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

87 Ks. tästä Ancel, M.-E., Deumier, P. ja Laazouzi, M., *Droit des contrats internationaux*, Sirey, Paris, 2016, s. 105.

88 Ks. tuomio 15.6.2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, 27–29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

89 Ks. erityisesti tuomio 22.3.1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, 9 kohta). Ks. vastaavasti myös tuomio Kolassa (37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 15.6.2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, 28 kohta).

90 Ks. erityisesti tuomion Kolassa 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

91 Ks. tuomion Kolassa 40 kohta ja vastaavasti julkiasiamies Szpunarin ratkaisuehdotus Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, alaviite 10).

92 Tuomio 13.3.2014, Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, 24 ja 25 kohta).

93 Ks. tuomio 27.9.1988, Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, 18 kohta); tuomio 17.10.2013, OTP Bank (C-519/12, ei julkaistu, EU:C:2013:674, 26 kohta) ja tuomio Kolassa (44 kohta).

94 Ks. tuomion Kolassa 41 kohta.

87. Unionin tuomioistuin katsoi, että kansallisen tuomioistuimen lyhyestä tosiseikkojen esityksestä ilmeni, ettei lainan liikkeeseen laskenut pankki ollut vapaaehtoisesti antanut suostumusta kolmannelta haltijavelkakirjan hankkineeseen kantajaan kohdistuvaan oikeudelliseen velvoitteeseen.⁹⁵

88. Katson, että pääasia eroaa kyseisen tuomion taustalla olleesta tilanteesta useista syistä. Ensinnäkin velvoitteet, joihin sijoittaja vetosi, olivat syntyneet ennen sopimusta. Hän vetosi hankkimiensa arvopapereiden liikkeeseenlaskijan vastuuseen esitteen perusteella ja muiden kyseiselle liikkeeseenlaskijalle kuuluvien, lakiin perustuvien tiedottamisvelvoitteiden rikkomisen perusteella osoittaakseen, ettei hän olisi tehnyt tällaista sijoitusta, jos hän olisi saanut enemmän tietoa.

89. Toiseksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvailemaan valtion joukkovelkakirjojen liikkeeseen laskemiseen, joka on tavanomaista välittämistä valtionvelan yhteydessä, sovelletaan ehtoja, jotka poikkeavat perustavanlaatuisesti todistuksiin, joihin Harald Kolassa sijoitti, sovellettavista ehdoista. Kyseiset riidanalaiset todistukset olivat yksityisen pankin liikkeeseen laskemia haltijavelkakirjoja, joiden arvo oli määritettävä noudattaen indeksiä, joka muodostuu salkusta, jonka hoito oli annettu yhtiön tehtäväksi.⁹⁶

90. Kolmanneksi unionin tuomioistuin huomautti, ettei kantaja ollut kyseisten velkakirjojen haltija,⁹⁷ todettuaan ensin, että pankki, johon kantajalla oli suora suhde, oli tilannut ja hankkinut ne emoyhtiöltään, että kyseiset yhtiöt olivat tehneet tilauksen omissa nimissään ja että välittäjäpankki oli säilyttänyt kyseisiä velkakirjoja katevaroina omissa nimissään ja kantajan lukuun.⁹⁸

91. Pääasiassa ei ole kyse tällaisesta tilanteesta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kantaja nimittäin omistaa arvopaperit, jotka komissionsaajana toiminut talletuspankki on ostanut hänen nimissään.

92. Näin ollen herää kysymys näiden yhteyksien erityisestä luokittelusta. Käsitteen ”sopimusta koskeva asia” itsenäisen luonteen valinnan vuoksi⁹⁹ unionin tuomioistuimen tehtävänä on lausua tästä asiasta.

3 Erityinen luokittelu valtion joukkovelkakirjojen liikkeeseen laskemisen yhteydessä

93. Valtion joukkovelkakirjojen liikkeeseen laskemisen yhteydessä tämä luokittelukysymys on uusi ja monimutkainen, koska sillä on kaksi kohdetta eli valtion joukkovelkakirjan erityisluonne ja oikeuksien eli niihin liittyvän saatavan siirtäminen.

94. Lisäksi on otettava huomioon, että ”arvopapereita koskevat oikeudet pääosin pidetään hallussa, siirretään tai pantataan kirjaamalla ne arvopaperitileille”.¹⁰⁰

95 Ks. tuomion Kolassa 40 kohta.

96 Ks. seuraavassa artikkelissa esitetyt kyseiseen tuotteeseen sovellettavaa erityistä oikeudellista järjestelmää koskevat yksityiskohtaiset selvitykset, jotka perustuvat unionin tuomioistuimen toteamuksiin: Cotiga, A., ”I.A. Régulation européenne. C.J.U.E., 28 janvier 2015, Harald Kolassa c. Barclays Bank PLC, Aff. C-375/13”, *Revue internationale des services financiers*, Larcier, Bruxelles, 2015, nro 2, s. 40–49, erityisesti s. 41, jossa täsmennetään, että kyseessä on ”arvopaperistettu luottojohdannainen” eli ”eräänlainen johdannaistuote, joka koskee vaihdantakelpoiseen arvopaperiin liitettyä luottovastuutahtumaa”.

97 Ks. tuomion Kolassa 26 kohta.

98 Ks. tuomion Kolassa 15 kohta.

99 Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin käsiteltävän asian erityisissä olosuhteissa poikkeaa 20.4.2016 annetussa tuomiossa Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, 56 kohta) hiljattain esitetyistä ratkaisusta edellä tämän ratkaisuehdotuksen 83 kohdassa (oikeuskäytäntöviittauksineen) mainitun periaatteen vuoksi sekä toimivallan määrittävän luokittelun ja kansalliseen oikeuteen perustuvan asiavaltuuden mahdollisen erottamisen vuoksi.

100 Em. Cotiga, A., erityisesti s. 42, toinen kohta ja alaviite 9, jossa viitataan välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavasta laista 5.7.2006 tehtyä Haagin yleissopimusta koskevaan selitysmuistioon.

95. Vaikka useat kirjoittajat väittävät, ettei liikkeeseenlaskijan ja sijoittajan välillä ole sopimussuhdetta jälkimarkkinoilla, toisten mielestä tätä näkemystä voitaisiin lieventää.¹⁰¹ Viimeksi mainittujen tapaan katson, että vaikka voidaan myöntää, ettei suoraa sopimussuhdetta ole olemassa, koska liikkeeseenlaskija ja haltija eivät ole allekirjoittaneet tätä koskevaa asiakirjaa,¹⁰² tässä asiassa ”ei voida asettaa yleiseksi säännöksi, että arvopaperin liikkeeseenlaskijan ja kyseisiä välineitä (vaikkakin jälkimarkkinoilla) hankkivan sijoittajan väliset oikeussuhteet eivät ole sopimusluonteisia. Tällaista kysymystä voidaan tarkastella vain tapauskohtaisesti, rahoitusvälineiden tarkan luonteen, niitä koskevien asiakirjojen sekä niistä johtuvien liikkeeseenlaskijan ja sijoittajan oikeuksien ja velvollisuuksien perusteella”.¹⁰³

96. Tämän menettelytavan edistäminen on nähdäkseni luettavissa tuomion Kolassa 41 kohdasta, jossa ei suljeta pois sitä, että kyseessä voi olla sopimusta koskeva asia.

97. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvailemia olosuhteita, joissa valtio tarjoaa joukkovelkakirjoja merkittäväksi, ei nähdäkseni voida näin ollen luokitella unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetuksi sopimusketjuksi.¹⁰⁴

98. Kuten asiakirja-aineistosta, erityisesti merkintäsopimuksesta (subscription agreement), ilmenee, Kreikan valtio on tehnyt merkintäsopimuksen sellaisten hoitajien (managers) eli ensimarkkinoiden järjestelmään osallistujien kanssa, jotka arvopapereiden ensimmäisinä omistajina voivat realisoida ne jälkimarkkinoilla. Toisin sanoen heitä voidaan pitää jakelijoina sellaisilla jälkimarkkinoilla toimiville sijoittajille, joilla kyseisiä joukkovelkakirjalainoja koskevat tapahtumat toteutuvat.

99. Kreikan valtio on kaikkien arvopapereita liikkeeseen laskevien valtioiden tavoin myös laatinut asiakirjan (offering circular eli liikkeeseenlaskuesitteen), jossa esitetään keskeiset lainaehdot ja joka muodostaa oikeudellisesti sen velkojien kanssa tekemän sopimuksen.¹⁰⁵ Tässä oikeussuhteessa valtio sitoutuu näin ollen maksamaan kuponkeja ja erääntymishetkellä lainan takaisin kaikille arvopapereiden haltijoille – ei tosin suoraan vaan arvopaperit heidän lukuunsa hankkineiden välittäjien kautta. Tässä suhteessa voidaan myös ottaa huomioon, että ”haltija-arvopaperin siirrossa arvopaperia koskevat oikeudet siirtyvät: koska merkitsijä on aluksi toteuttanut kaikkia arvopapereiden haltijoita koskevia toimia, haltijalla on oma oikeus liikkeeseenlaskijaa kohtaan”.¹⁰⁶ Analyysi, joka sisältyy 7. 10.2015 annetun tuomion Accorinti ym. v. EKP¹⁰⁷ 91 kohtaan, on yhdenmukainen tämän kanssa. Siinä todetaan, että ”keskuspankit ovat saaneet sovellettavan yksityisoikeuden nojalla valtion velkainstrumentteja ostaessaan yksityisten sijoittajien tavoin liikkeeseenlaskijana ja velallisenä olevan valtion velkojan aseman”.¹⁰⁸

100. Sopimuspuolena olevan valtion lainsäädäntötoimesta, jolla se muuttaa lainaehtoja, voidaan johtaa kaksi lisäargumenttia. Yhtäältä kyseessä olevalla lailla pyrittiin tuottamaan suora ja välitön oikeusvaikutus yksityisten institutionaalisten sijoittajien tai luonnollisten henkilöiden omistamiin arvopapereihin riippumatta rahoituslaitosten välittämisestä.

101 Em. Cotiga, A., erityisesti alaviite 27 (s. 44) ja Fyon, M., ”Regards croisés sur l’arrêt Kolassa et sur diverses questions liées aux actions en responsabilité à l’encontre des émetteurs d’instruments financiers”, *Revue pratique des sociétés – Tijdschrift voor Rechtspersoon en Vennootschap*, De Gruyter, Berlin, 2016, nro 4, s. 405–429, erityisesti 15 kohta, jossa todetaan, että ”Lehman korostaa kuitenkin perustellusti, että tämä päätelmä [ettei sopimussuhteita ole olemassa] liittyy sekä [näiden] suhteiden oikeudelliseen luokitteluun – että [yksityisen] esittämiin (usein sopimukseen perustumattomien) väitteiden luonteeseen”.

102 Arvopapereiden hallussapitotapojen monipuolistamisesta ks. em. Cotiga, A., erityisesti s. 42.

103 Tiittaan kannattamaani näkemykseen, joka esitetään em. artikkelissa Fyon, M., erityisesti 34 kohta. Ks. vastaavasti Azi, A., ”La solidarité financière dans la zone euro”, *Droit administratif*, LexisNexis, Paris, nro 8–9, 2012, s. 9–18, erityisesti 5 ja 6 kohta.

104 Ks. tuomio 17.6.1992, Handte (C-26/91, EU:C:1992:268).

105 Ks. vastaavasti em. De Vauplane, H., erityisesti s. 775.

106 Haftel, B., ”Circulation internationale des titres financiers, action en responsabilité et compétence juridictionnelle : questions de qualification”, *Revue des contrats*, Lextenso Éditions, Issy-les-Moulineaux, 2015, nro 3, s. 547–551, erityisesti s. 548 ja vastaavasti em. Fyon, M., erityisesti 36 kohta.

107 T-79/13, EU:T:2015:756. Tätä tuomiota lainataan myös tuomiossa Mamatas (54 kohta).

108 Lain nro 2198/1994 6 ja 8 § nähdäkseni tukevat tätä yleistä analyysia.

101. Toisaalta tämä lainsäädäntöaloite osoittaa, että valtio tiesi täysin niiden sitoumustensa ulottuvuuden,¹⁰⁹ joita sillä oli sopimuspuolena arvopapereiden omistajia, kohtaan¹¹⁰ koska se muutti arvopapereiden ehtoja ennen maksukyvyttömyystilaan joutumista ja näin ollen ennen sille suoraan osoitettavia ennakoitavissa olevia velan takaisinmaksuvaatimuksia.

102. Kaiken edellä esitetyn perusteella päätelen, että kanne, jolla jäsenvaltiossa liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjojen ostaja vaatii kyseiseltä valtiolta arvopapereista johtuvia oikeuksia erityisesti sen jälkeen, kun kyseinen valtio oli muuttanut yksipuolisesti ja taannehtivasti lainaehtoja, kuuluu asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettuun käsitteeseen ”sopimusta koskeva asia”.

103. Näin ollen on täsmennettävä, mitkä ovat ne vastauksen osatekijät, jotka voidaan antaa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, jotta voidaan määrittää tämän kanteen perusteena olevan velvoitteen täyttämispaiikka.

C Riidanalaisen velvoitteen täyttämispaiikan määrittäminen

104. On määritettävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettu ”paikkakunta, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä”, kyseisten joukkovelkakirjojen lainaehtoista johtuva paikka vai voiko tämä paikka muuttua kyseisiin joukkovelkakirjoihin liittyvien saatavien siirtojen mukaan vai voiko kyseessä olla paikka, jossa velkoja perii korot.

105. Vakiintuneen oikeuskäytännön¹¹¹ mukaan silloin, kun asianosaiset eivät ole osoittaneet paikkakuntaa, jossa riidanalainen velvoite on täytetty tai täytettävä, se määräytyy sen valtion lain mukaan, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava riidanalaiseen velvoitteeseen.

106. Kuten edellä totesin, Kreikan oikeuden soveltamisalaan kuuluvaan joukkovelkakirjalainojen liikkeeseen laskemiseen sovelletaan liikkeeseenlaskuesitteen määräyksiä. Kyseisessä asiakirjassa Kreikan keskuspankki on nimetty valtionlainoihin sovellettavan lain nro 2198/1994 8 §:n 6 momentin mukaisesti valtuutetuksi maksajaksi (paying agent), sovellettavaksi lainsäädännöksi on määritetty Kreikan laki ja joukkovelkakirjojen haltijoina (bond holders) ovat asianomaiset Kreikan keskuspankin arvo-osuusjärjestelmään osallistujat (relevant participants of the Bank of Greece Book entry system). Päätelen tästä, että paikkakunta, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä, kupongit on maksettava ja pääoma on maksettava takaisin, sijaitsee Kreikassa lain nro 2198/1994 mukaisesti. Myös laista nro 4050/2012 johtuva Kreikan lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien arvopapereiden muuntaminen osoittaa, että kyseessä on paikka, jossa sijoituksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä koskevat päätökset on tehty.

107. Näissä olosuhteissa ja ottaen huomioon analyysini, jonka mukaan haltija-arvopaperin siirto aiheuttaa arvopaperia koskevien oikeuksien eli saatavan siirtymisen, katson, etteivät aiemmat siirrot vaikuta asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettun täyttämispaiikan määrittämiseen.¹¹²

109 Tämän perusteella pääasia voidaan erottaa 17.6.1992 annetun tuomion Handte (C-26/91, EU:C:1992:268) taustalla olleesta asiasta.

110 Tämän perusteella pääasia voidaan erottaa tuomion Kolassa taustalla olleesta asiasta.

111 Ks. erityisesti tuomio 6.10.1976, *Industrie Tessili Italiana Como* (12/76, EU:C:1976:133).

112 Sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevaan asiaan liittyvistä oikeusriidoista ks. vastaavasti tuomio 21.5.2015, *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

108. Tämä tulkinta sopii yhteen asetuksen 1215/2012 johdanto-osan 15 perustelukappaleesta johtuvan ennustettavuutta ja oikeusvarmuutta koskevan vaatimuksen kanssa,¹¹³ koska se poistaa sen mahdollisuuden, että vastaajaa vastaan nostetaan kanne sellaisessa jäsenvaltion tuomioistuimessa, johon hän ei kohtuudella ole voinut odottaa joutuvansa, jos tuomioistuin on määritettävä arvopaperitilin sijaintipaikan valinnan perusteella, ja edistää kyseisen asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa tarkoitettua moitteetonta lainkäyttöä.

109. Näitä tavoitteita ei voitaisi myöskään saavuttaa, jos velvoitteen täyttämispaiikka olisi määritettävä joukkovelkakirjan haltijalle maksettavien korkojen perimispaiikan perusteella.¹¹⁴

110. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin toteaa, että asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että valtion joukkovelkakirjan osalta velvoitteen täyttämispaiikka määräytyy niiden lainaehtojen perusteella, joita on sovellettu kyseistä arvopaperia liikkeeseen laskettaessa, vaikka joukkovelkakirja olisi myöhemmin siirretty tai korkojen maksamista tai pääoman takaisin maksamista koskevat lainaehdot olisi pantu tosiasiallisesti täytäntöön toisessa paikassa.

V Ratkaisuehdotus

111. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Oberster Gerichtshofin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Ensisijaisesti:

- Jäsenvaltion liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja ostaneen luonnollisen henkilön kyseistä valtiota vastaan nostama kanne, jossa vaaditaan alkuperäisten lainaehtojen täyttämistä tai vahingonkorvausta niiden täyttämättä jättämisestä, koska kyseiset joukkovelkakirjat oli vaihdettu arvoltaan pienempiin joukkovelkakirjoihin, mihin kyseinen luonnollinen henkilö velvoitettiin kansallisen lainsäätäjän poikkeuksellisissa olosuhteissa antamalla lailla, jolla muutettiin yksipuolisesti ja taannehtivasti joukkovelkakirjoihin sovellettavia ehtoja sisällyttämällä niihin yhteistoimintalauseke, jonka nojalla joukkovelkakirjojen haltijoiden enemmistö voi pakottaa tällaisen vaihdon vähemmistölle, ei koske tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua siviili- ja kauppaoikeudellista asiaa.

Toissijaisesti, jos unionin tuomioistuin katsoo, että käsiteltävä oikeusriita koskee asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua siviili- ja kauppaoikeudellista asiaa:

- Kanne, jolla jäsenvaltiossa liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjalainojen ostaja vaatii kyseiseltä valtiolta kyseisistä arvopapereista johtuvia oikeuksia erityisesti sen jälkeen, kun kyseinen valtio oli muuttanut yksipuolisesti ja taannehtivasti lainaehdoja, kuuluu asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettuun käsitteeseen ”sopimusta koskeva asia”.
- Asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että valtion joukkovelkakirjan osalta velvoitteen täyttämispaiikka määräytyy niiden lainaehtojen perusteella, joita on sovellettu kyseistä arvopaperia liikkeeseen laskettaessa, vaikka joukkovelkakirja olisi myöhemmin siirretty tai korkojen maksamista tai pääoman takaisin maksamista koskevat lainaehdot olisi pantu tosiasiallisesti täytäntöön toisessa paikassa.

¹¹³ Ks. erityisesti tuomio 31.1.2018, Hofsoe (C-106/17, EU:C:2018:50, 45 kohta).

¹¹⁴ Ks. vastaavasti tuomio 18.7.2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, 41 kohta).